

УНИВЕРЗИТЕТУ „ЏОН НЕЗБИТ“
ФАКУЛТЕТУ ЗА КУЛТУРУ И МЕДИЈЕ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА Докторска дисертација

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену докторску дисертацију _____ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

„Књижевне награде у Србији као средство културне политике“

кандидата: _____ Мср Биљане М. Грујичић _____ подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Биљана Грујичић рођена је 1975. године у Чачку. Дипломирала је 1999. на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета у Београду. Ради као професор српског језика и књижевности у Ужичкој гимназији од 2000. до данас. Председник је Стручног већа за српски језик и књижевност, члан је различитих конкурсних комисија на нивоу града Ужица и Златиборског округа, уредник електронског часописа „Гимназијалац“ и организатор едукативних радионица Градских библиотека Ужица и Чачка.

Учесник је великог броја семинара, конференција, домаћих и међународних конгреса у области писмености, образовања и стандарда ученика. Објављује чланке и полемике на ове теме на свим локалним и окружним порталима. Организатор је различитих трибина и скупова. Координатор је Одбора за образовање и науку града Ужица.

Објављени радови:

Биљана Грујичић: *Потребна откривања*, (П. Петровић, Откривање тоталитета, Службени гласник, Београд, 2013.), *Кораци*, часопис за књижевност, уметност и културу, година XLVIII, свеска 1-3, 2014.

Биљана Грујичић: *Српски језик као израз националног идентитета народа на простору бивше Југославије*, Ужички зборник, прилози за политичку, културну и економску историју Ужица и околине, број 40/2016.

Биљана Грујичић: *Друштвене мреже помажу у стварању интерперсоналних односа-истина или заблуда*, *Култура и друштвени развој* (2), Зборник радова са 2. научне конференције „Савремена уметничка пракса, медијска писменост, културни идентитет и друштвени развој“, Мегатренд универзитет Факултет за културу и медије, Београд, 2014.

Биљана Грујичић: *Легенда о Великом Инквизитору* - однос човека и Бога, *Кораци*, Часопис за књижевност, уметност и културу, година L, свеска 1-3, 2016.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

(Показати да је реч о оригиналној идеји, значајној за развој научне или уметничке области)

2.1. Предмет докторске дисертације

Предмет овог рада је област вредновања књижевног стваралаштва, сектор културе у ком мора постојати одговорност чина награђивања. Такође, рад ће испитивати смисао и значај награда и награђивања у области књижевности, као и њихову условљеност културном политиком Републике Србије.

Природа награда и признања, поред индивидуалног плана, тј. награђеног ствараоца, има и шири друштвени интерес, тј. утиче на друштвену заједницу и њену свест. Додељивањем награда на пољу књижевног стваралаштва, одаје се почаст заслужним ауторима, али се и скреће пажња јавности на књижевна дела посебног квалитета и од значаја за културу српског народа, и смер културне политике у Републици.

Како награде и признања представљају комплексан феномен, везан за карактер друштвене заједнице у којој се додељују, тако можемо одредити универзалне и непроменљиве критеријуме по којима се оне додељују. Такође је потребно утврдити на који начин оне утичу на одрживост начела и стратегију културне политике у Србији. Додељивањем књижевних награда и њиховим утицајем на формирање културне политике у Србији бавио се мали број српских научника, што оставља довољно простора за даљу теоријску анализу која ће бити предмет овог рада.

Применом теоријских основа на поље праксе, кроз процес критичке анализе најзначајнијих књижевних награда које се додељују на територији Републике Србије, оствариће се увид у бројност и кредибилитет постојећих књижевних признања и специфичну природу сваке књижевне награде појединачно, као и валоризацију њиховог утицаја на културну политику. Наведеним приступом испитиване појаве биће смештене у оквиру савременог друштвеног тренутка у коме се наша култура налази. Овај рад може дати подстицај позитивним променама на пољу остваривања културне политике и реализовању циљева у области награђивања у Србији.

Награде и признања на одређени начин указују да и у променљивим културним оквирима ипак постоје универзалне, непролазне вредности. Овај рад такође може дати подстицај позитивним променама на пољу функционисања културне политике и остваривању циљева у области награђивања у Србији.

Просторно, предмет истраживања има обухват територије Републике Србије.

Временски, предмет истраживања је тежишно обухватио период од 1831. до 2016. године.

Дисциплинарно, предмет истраживања припада научном пољу друштвено-хуманистичких наука (наука о књижевности), историја и ужим научним областима комуниколошких дисциплина (медиологија и маркетинг).

2.2. Циљеви докторске дисертације

2.2.1. Научни циљеви докторске дисертације

Научни циљеви истраживања у овој докторској дисертацији били су: *опис* (опис), *класификација* и *типологизација* утицаја књижевних награда на културну политику Републике Србије, валоризацију квалитета књижевне продукције и друштвену перцепцију књижевног стваралаштва.

Посебан ниво научног циља била је анализа *дискурса комуницирања* у умреженој култури, повезивања ствараоца и читаоца, од управљања комуникацијом књиге и јавном културом, до управљања понашањем млађих генерација читалаца.

2.3. Друштвени циљеви докторске дисертације

Основни друштвени циљ израде докторске дисертације је да се на основу резултата теоријско-емпиријског истраживања оформи јасна, општа слика о улози књижевних награда на креаторе и креирање културне политике у Републици Србији. На бази тих сазнања библиотеке могу да планирају активности на промовисању књиге, а наставници у школама допуњују планове и програме како би ученике упознали с овим обликом валоризације књижне грађе.

Осим тога, резултати истраживања у докторској дисертацији могу бити добра платформа за формулисање прецизних мисија, циљева и задатака комисија за доделу књижевних награда, како би оне заиста и остале средство за вредновање књижевне продукције..

Крајњи друштвени циљ израде ове докторске дисертације је да се на основу добијених резултата из анализе досадашње праксе функционисања награђивања књижевних дела, понуди предлог новог, јединственог и софистицираног концептуалног модела за валоризацију овог, носећег стуба српске културе у целини.

2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објаснити да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Основна хипотеза гласи:

Уколико се процес валоризације вредности књижевних дела у потпуности не укључи у културну политику, универзални естетски и етички критеријуми, као и значај и кредибилитет целокупне српске литерарне баштине биће умањени.

Основна хипотеза биће испитивана кроз дефинисање појма универзалних вредности и њихових својстава, као најважнијих критеријума у процесу валоризације и награђивања књижевних дела. Такође ће бити испитиване и чињенице које указују на то да ли се са неопходном одговорношћу приступа чину оцењивања и издвајања најбољих књижевних дела у Републици Србији. С пажњом ће се пратити законитости у начину рада књижевних жирија, као и детаљан преглед књижевних дела која су награђена или су се наша у најужем избору за значајна књижевна признања у Србији.

Прва посебна хипотеза гласи:

Што је већи број награда за област књижевности на територији Републике Србије, утолико је њима обухваћен већи број различитих видова књижевног стваралаштва.

Прва посебна хипотеза ће бити испитивана кроз што прецизније утврђивање броја награда којима се у овом тренутку награђују дела у области књижевности у Републици Србији. Такође ће бити испитан карактер ових признања, а затим ће она бити разврстана у категорије за које се додељују. То ће бити показатељ да су наградама обухваћене најразличитије књижевне врсте и жанрови.

Друга посебна хипотеза гласи:

Што је друштвена клима у Републици Србији повољнија, то је мањи утицај вануметничких фактора на процес валоризације уметничких дела у области књижевности.

Друга посебна хипотеза ће бити испитивана, најпре уз помоћ теоријског објашњења вишезначних појмова којима се дефинишу комплексне појаве попут уметничког стваралаштва, политике и друштвеног уређења. Затим ће пажња бити посвећена тумачењу односа између ових појава, док ће излагање историјских чињеница у виду примера и њиховог тумачења истакнутих научних радника и књижевних критичара у највећој мери допринети процесу испитивања хипотезе.

Трећа посебна хипотеза

Што су књижевне награде медијски експонираније, то је већи њихов утицај на читаоце и на потражњу за књижевним делима која су награђена.

Трећа посебна хипотеза испитаће се емпиријским истраживањем на узорку од 276 библиотекара, професора српског језика и књижевности, као и ученика гимназије у Ужицу.

Четврта посебна хипотеза

Популаризација књижевних награда у Србији може се остварити искључиво уз помоћ масовних медија као комуникационог канала ка читаоцима, посебно онима млађе генерације.

Четврта посебна хипотеза биће разматрана кроз примере медијске популаризације књижевних награда и мерења степена упознатости ужичких гимназијалаца с постојећим наградама које ће показати да ли су познатије или не оне награде које су највише медијски експониране.

4. Кратак опис садржаја

Рад је структуриран тако да поред уводних напомена и закључка садржи шест тематских целина:

Увод

1. Теоријски осврт на проблем награда и награђивања у књижевности.
2. Основни критеријуми за валоризацију уметничког стваралаштва
3. Однос уметничког стваралаштва и друштвених институција
4. Књижевне награде у Србији
5. Класификација најважнијих књижевних награда у Србији према категоријама
6. Закључак

У првом поглављу дато је појмовно дефинисање питање награда и награђивања неопходних за разумевање истраживања у овом раду.

У другом поглављу дати су основни критеријуми за валоризацију уметничког стваралаштва и начини стимулисања уметничког стваралаштва посредством награда.

Треће поглавље бави појмом култура, уметност, политика, културна политика, средствима културне политике, наградама и признањима, квалификацијама чланова жирија, као и интервјуима са њима.

У поглављу IV представљен је историјски развој оснивања награда на територији Републике Србије, као и промене које су пратиле њихову еволуцију како у погледу оснивача, тако и у погледу слављења личности и дела књижевних великана.

Поглавља V и VI представљају саму срж научног истраживања у докторској дисертацији и нуде адекватнији институционални инструментариј за доделу књижевних награда у оквиру културне политике Републике Србије.

У поглављу V је истражена еволуција инструмената и мера које омогућавају идентификацију највреднијег књижевног стваралаштва.

У закључку је емпиријска евалуација стања на нивоу Републике Србије обезбедила адекватне индикаторе за конституисање ширег дијапазона друштвених мера које могу да одговоре специфичним потребама појединих области књижевног стваралаштва. У закључку су, такође, презентовани нови инструменти и мере, праћени одговарајућим правним оквиром као резултат претходне анализе, који треба да укажу на потпунију слику о утицају књижевног награђивања на културну политику Републике Србије и да унапреде исту.

5. Остварени резултати и научни допринос

Теоријско-емпиријски материјал презентован у овој докторској дисертацији потврдио је сву сложеност истраживања модела награђивања у књижевности у условима недефинисане културне политике и јасних критеријума валоризације књижевних дела.

У уводном, теоријском оквиру истраживања, кандидат је указао на важност разумевања улоге књижевних награда које последњих деценија доживљавају експанзију, подстакнуте либерализацијом тржишта писане речи. Пораст броја издавача које послују на српском тржишту наводи аутора да с правом закључи да ће се тржиште књига наћи пред питањима која излазе из терије и праксе валоризације писаног уметничког дела какве познајемо и проширити терен примене друштвено-хуманистичких наука, посебно науке о књижевности, културологије и економски наука, и то на регионалним, националним и локалним нивоима.

Резултати истраживања изнети у овој докторској десертацији показали су неминовност и неопходност другачијег погледа на систем вредновања књижевног дела. Навођењем конкретних примера, кандидат је указао на разноврсна питања и могуће одговоре на изазове штампане културе, као и на различите начине и методе отклањања последица насталих у случајевима неразумевања механизма тржишта књиге.

Научни допринос ове докторске дисертације огледа се, пре свега, у теоријски коректном извођењу дефиниција категоријалних појмова ко што су: „валоризација књиге“ и „културна политика“ који су у научној теорији и пракси до сада били прешироко дефинисани, и у утврђивању коректне научне основе за успостављање јединственог савременог система вредновања књижевне продукције између уметности и тржишта, способног да одговори на нове изазове, ризике и претње настале променом вредносних критеријума и упливом медијског утицаја, као и императива зараде издавача.

Посебан научни допринос ове докторске дисертације огледа се формирању новог и јединственог концептуалног модела валоризације књижевних дела кроз награђивање, компатибилног и интероперабилног с другим системима у развијеним земљама, као и у провери и усавршавању примењених метода, техника и инструмената у истраживању сложених система тржишног вредновања књиге.

Научни допринос ове дисертације се огледа у чињеници да су књижевне награде анализирани по савременим и стручним стандардима и да ће се на тај начин указати на њих као средство утицаја на културну политику Републике Србије. Кроз сагледавање капацитета постојећих институција, инструмената и мера у области културне политике и њихову адекватност у области награђивања у књижевности знатно ће се побољшати квалитет награђиваних књижевних дела и културне баштине.

Презентовање и анализа одговарајућих књижевних награда као инструмената и мера за адекватнији развој културне политике Републике Србије допринеће томе да књижевне награде буду тумачене у светлу културне политике Републике Србије, будући да у функционалном смислу представљају једно од њених подстицајних средстава. Награђивање је присутно у мноштву различитих аспеката друштвене стварности, те им се на пољу књижевности, мора приступати мултидисциплинарно. У овој области, сведоци смо, неуметничких утицаја, из различитих домена друштвене стварности, најпре политичких, па и других, социо-економских фактора. Тако да се дешава да награде и

награђивање изгубе своју изворну сврху и у контексту преовлађујуће друштвено-политичке климе, поприме једну потпуно нову димензију којој се, такође, мора посветити пажња.

Укратко, дисертација указује на проблеме који у највећем броју случајева прате процес награђивања књижевно-уметничких дела у Србији и који су јасан показатељ стања у којем се наша култура налази, а огледају се у уплитању нелегитимних, па чак и нелегалних чинилаца у овај процес. Идентификација ових фактора у највећој мери утиче на квалитет изабраних радова.

Друштвени допринос ове дисертације се огледа и у чињеници да су књижевне награде прецизно пописане и обрађене по савременим и стручним стандардима, и да ће се на тај начин указати на њих као средство утицаја на културну политику Републике Србије.

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Докторска дисертација под називом: „Књижевне награде у Србији као средство културне политике“ кандидата МА Биљане Грујичић урађена је у складу с одлуком о одобравању израде дисертације. Кандидат је тему обрадио на 212 страна, при чему 203 стране чини излагање о проблему и предмету истраживања.

Тема је сложена и мултидисциплинарна и припада научним областима друштвено-хуманистичких наука, пре свега науци о књижевности, али и економији, политичким и економским наукама. Због њене наглашене сложености, она је у теоријско-емпиријском смислу код нас била недовољно научно обрађена, а недостајао јој је и адекватно дефинисан категоријално-појмовни систем.

Тема докторске дисертације је веома актуелна и биће актуелна све док постоје тенденције постварања и тржишног посматрања књиге. Теоријска разрада предмета дисертације захтевала је прожимање битних теоријских ставова и искустава актуелне праксе и њихово смислено и аргументовано исказивање као сазнајне, научно и практично применљиве целине.

Дисертација је писана коректним језиком науке, јединственим и јасним стилем.

Одабрана литература и извори су примерени потребама рада како по квалитету садржаја, тако и по обиму. Коришћени извори дали су довољну основу за битна закључивања о проблему и предмету истраживања, као и за доказивање постављених хипотеза.

Комисија за оцену завршног рада/докторске дисертације је, на основу свега изложеног, закључила да је докторска дисертација под називом: „Књижевне награде у Србији као средство културне политике“ оригинално и самостално научно дело кандидата МА Биљане Грујичић и да садржи наведене научне доприносе, те предлаже наставно-научном већу Факултета за културу и медије, Универзитета Џон Неžбит да одобри њену јавну одбрану.

Место и датум:
Београд, јули 2017.

Чланови Комисије за оцenu докторске
дисертације

Проф. др Живко Кулић ПФ, члан

Проф. др Миливоје Павловић ФКМ,
ментор

Проф. др Љиљана Манић ФКМ, члан